

Allmogens Besvär vid Riksdagarna

Bro härad

Slutet av 1500-talet - slutet av 1700-talet

(Ur riksarkivet: Allmogens besvär vid Riksdagarna: Bro Härad i Uppsala län)

Maskinskriven utskrift beställd av Herman Svenngård 1952

Bearbetad av Gudrun Sandén, 1999

Kopierad sidvis från PDF-filen i UKF:s skriftserie Lokalhistorisk dokumentation, 2003

Vår Underdånige tillpliktige hulda trotjänst emot Eder Kongl Maj:t alltid beredd etc. Stormäktigste Landsförste vår aller Nådige Herre och Konung, värdes Eder Kungl Maj:t Nådeliga förstå denna vår underdåniga supplikation och sedan give oss däruppå ett gunstigt svar, efter Eder Kungl Maj:t oss fattiga undersåtar alltid låter tillsäga och förmana (Gud dess lov) att vi skola hålla Guds hus, det är våra tempel, där oss Guds ord bliver rent och klart förkunnat och lärt, vid makt både med täckning och allt annat såsom en kristelig församlings hus bör hållas. Men efter vi äro fattig till att förmå sådana tempel med all den del uppehålla, såsom det sig borde, varför äro vi uti underdånighet ganska ödmjukeligen bönfällande till Eder Högbemälte Kungl Maj:t det Eder Kungl Maj:t värdes gunsteligen efterlåta oss någon hjälp av kyrkohärbärge.

Så mycket som Eder Kungl Maj:t oss fattiga män, efter Eder Nåds stora gunst och mildhet synes gunstelige efterlåta, är hos oss i kyrkohärberge kvar, 4 pund spannmål. Vi oss däremot ganska underdåniga bepliktige vilja, oss villig och skola med all underdånighet beflita efter vår yppersta förmögenhet med all flit, att sådana våra tempel skola bliva väl vid makt hållna och byggda. Och sedan göra emot Eder Kongl Maj:t, all den tjänst med all tro och underdånighet, såsom fattiga svenska män bör och pliktiga är sin Herre och Konung. Så sant oss Gud hjälpe den Eder Kungl Maj:t värdes evinnerligen bevara, uti ett lyckosamt regemente och långvarigt liv. Amen

Eders Kungl Maj:ts fattiga undersåtar och bönder boendes i Ryds socken vid Stäket.

Vår underdåniga tillpliktiga hulda tro tjänst emot Eder Kungl Maj:t alltid beredd Stormäktigste Landsförste vår aller Nådige Herre och Konung, värdes Eder Kungl Maj:t nådiga förstå denna vår underdåniga suplikation och sedan give oss fattiga män där uppå ett gunstigt svar. Vår aller Nådige Herre och Konung gör vi fattiga män som bygga och bo i Näs socken Eder Konungliga Nåds veterligt, att vår församlings hus, som är den heliga kyrkan, blivit flux förlamat av taklöse, och med altareklädet förlorat, Dock hava vi fattiga män, alla, efter vår yttersta förmåga, hållit på och låtit bygga. Men efter vi fattiga män bor vid en stor allmogeväg och hava nu icke vidare råd till varföre äro vi uti underdånighet ganska underdåniga bönfällandes det Eder Kongl Maj:t värdes unna och efterlåta oss till vår fattiga Kyrka någon hjälp av kyrkohärberge till att bygga och köpa.

Vad kyrkan kan behöva, så mycket såsom Eder Kungl Maj:t gunstlige Nåd synas oss unna och efterlåta, vi däremot oss bepliktiga vilja, oss vilja och skola, med all flit hålla vårt arbete och omak ospart och med vår yttersta förmögenhet, där till hjälpa. Så sant oss Gud hjälpe den Eder Kungl Maj:t evärderliga värdes bevara uti ett lyckosamt Regemente och Långvarigt Liv.

Eders Kungl Maj:t fattiga undersåtar och bönder av socknen vid Stäket.

Evinnerligen hälsar vi Herren Jesus Krist etc. Vi give Eder tillkänna käre Herr Jöns och Bengt Jönsson, att Kungl Maj:ts vår Allernådigaste Herres trogna undersåtar, meninge män som bo vid Brohärad synnerligen vid de socknar, som ligger vid allmänna vägen nämligen Bro och Näs, hava låtit oss förstå, att den sker stor oskäll, av dem som bor vid Görveln och Spånga socknar, i det, att samma Görvel och Spånga bor, ganska sällan velat förlösa dem, när de göra skjutsfärder, utan förnämde Bro och Näs socknars innebyggare, måtte esomoftast göra skjutsfärder ifrån sig och till Stockholm, som är tvenne stora mil väg, vilket mest sker av den orsak, att nempningsmännen i Spånga och Görvelns socknar är boendes mycket långt ifrån allmänna vägen, och de som hastigas värf färdas, vele fördenskuld icke söka så långt av vägen till samma nempningsmän efter skjutshästar. Icke vele heller några bönder taga vid skjutsfärden, utan nempningsmännen dem tillsäger.

Därför bliva mest alla hästar vid Bro och Näs socknar slätt utvokne och fördärvade. Så efter vi förnimme i sanning att berörde Bro och Näs socknars innebyggare sker med slik skjutsfärder stor oskäl. Därför vill vi hava Eder allvarliga förmaning, på Högbemälte Kungl Maj:t vår Allernådigste Herres vägnar, att i med det första vilja beställa, det några nempningsmän bliva vid allmänna vägen i Spånga och Görvelns socknar tillskickade, på det att ofta berörde Bro och Näs socknar innebyggare måtte ännu få någon förlösnung och av den tunga icke slätt bliva fördärvade, för slika olagliga skjutsresors skull, som de hava nu vid lag allt för mycket varit betungade av. Och have vi Eder nu härmed tillskrivet efter vi förnimma att fogden Nils Ericss är sjuk och så svag, att han intet förmår här med beställa, begäre vi och att I vele härom med flit det första möjligt kan vara, så lage att det måtte gå tillbörligen och lika till med förberörde skjutsresor, såsom i vele göra det Högbemälte Kongl Maj:ts Vår Allernådigste Konung kan var behagligt, Gud eder befallandes, Scriff:ti

Stockholm Annan dag Påsk Anno etc 1571

Stormäktige Högborne Furste Aller Nådigaste Herre Eders Konung Maj:st skall min Underdånigaste Huldhet och Troplicktige Tjänst alltid redobogen vara så länge jag lever etc.

Aller Nådigaste Konung Eders Konungslige Maj:t är jag fattig man på det ödmjukaste underdånigen till känna givandes min stora nöd och tvång. Jämväl med flere E: K: M: och kronans skattdragare nämlig att jag fattige man bor vid en stor gästväg, och förmå ej samma tunga utföra, varföre nödgas jag övergiva mitt rätta arvshemman, synnerligen och särskilt för den orsak, medan kronans mantal förminskas dagligen och frälset varer för svarat, så att de oss intet lisa, utan vi varder därigenom utödde.

Beder för den skull på det ödmjukeligaste E:K:M: arv och egethemman benämnd Oppeby i Hacksta socken, i Trögd liggandes för en örtug och nio öres land jord, så vill jag giva E:K:M: mitt hemman igen, som är dubbelt större, benämt Råby i Bro socken och härad liggandes för tjugo öres land jord skatt välbyggt och hävdad oppå det jag uti någon lindring komma måtte. Men där det E:K:M: icke täckes beder jag E:K:M: på det ödmjukaste, att jag får söka min lycka hos någon adelsman och komma till byte med frälse. Detta jag E:K:M: uti Nådigt betänkande underdånigen hemställer, anmodandes här på av E:K:M: ett Nådigt ansvar, och vill jag här med hava E:K:M: samt det hela Konungsliga huset Gud den allsmäktige befallt ett lånligt och roligt regemente, Detta den 10 november år etc 1612.

E:K:M: underdånigaste skattdragare Bengt Hansson i Råby i Bro socken.

Stormäktigaste Högborne Furste Allra Nådigaste Konung Eders Konungslige Majestät skall all rättrådiga huld och troplicktige tjänst samt hörsamhet och lydriad alltid på det allra underdånigaste ödmjukaste finnas redobogen och ospard den stund vi leve.

Högborne Furste Allra Nådigaste Konung E.K.Maj:ts skall uti allt som största ödmjukhet och underdånighet vara tillkännagivet den besvärliga gästning och skjutsning oss fattiga skattdragare uti Bro härad och Stockholms slottslän tillfaller utav landets orter som är Småland, Västergötland, Östergötland, Bergslagen, Kopparberg, Värmland, Västmanland etc samt med krigsfolkens fram och återfärd vilka oss med stora fördtzer och gästningar dagligdags bemöda. Och däremot de som tillförne vore vana, med oss sådana gästningar och skjutsningar emottaga, äro nu bortförlänte och under sätesgårdars privelegier bortläggne, och uti förbemälte härad är 10 sätesgårdar där under de alla hava sitt försvar, så att de som gästning och skjutsning emottaga och är behållna icke mer än som 10 skatte och kronobönder så att ofta händer att på var till faller om dagen 3 omläggningar. Så att de som tillförne haft god råd och förmögenhet Eders Konungslige Maj:ts påbjudna utskylder utgöra, är nu så igenom gästning och skjutsning utarmade att han det intet vidare förmå göra, vilket vi befara som än oförlänte är övergår där E.K.Maj:ts icke av gunst och nåder oss nu hjälp bevisade varde. Är fördenskull allas våra underdåniga och ödmjuka begäran som i förbenämnde härad boendes är E.K.Maj:ts av gunst och nåder ville denna vår fattiga nödrängda lägenhet anse och oss ett sådant medel meddela, att vi med våra hemman något när kunna bliva behållna. Och där E.K.Maj:ts av gunst och nåder täcktes oss till det första meddela E.K.Maj:ts brev sålunda att när stora fördtzer är, såsom esomoftast ske plägar att 100 lass komma tillika frälse så väl som krono och skatte då varde plicktiga sådant tillika framfordra. Och till vidare bekräftelse att detta så uti sanning befinnes vittne vi med vårt härads inregel här undertryckte. (Sigill)

Stormäktigste Högborna Konung, allernådigaste Herre, E.K.Maj:t är vår underdåniga och ödmjuka hörsamhet och lydno alltid beredd så länge vi lever.

Allernådigaste Konung och Herre, Alldenstund vi E.K.Maj:ts undersåtar, som uti Bro härad boendes är, ligger vid en stor allmäningsväg, och varde ofta mycket betungande med skjutsning och förslår, fram för andra härader, de intet så när allmäningsvägen belägne är och med mindre vi icke någon lindring få njuta, vill det falla oss alltför besvärligt, våra hemman att förestå, och vår rättighet utgöra. Äre fördenskull uti allomstörste underdånighet, ödmjukeligen befallandes till E.K.Maj:ts att E. Konung av Konungslig gunst och nåde, ville oss fattige män någon lindring unne uppå utskrivningen, så att var vi där med icke alldeles bliva förskonte, Att E.K.Maj:t då nådigast ville unna och förlåta oss bliva förskonade med var tjugonde man, så att vi icke alldeles uppå folk förblottade bliva. Sådana E.K.Maj:t gunstige benägenhet varder Gud belönades, och vi alltid skole finnas där emot E.K.Maj:ts trogna undersåtar, så länge vi leva. och fömodar häruppå av E.K.Maj:t ett trösteligt gott svar.

E.K.Maj:ts Skattskyldige ödmjuka undersåtar, så länge vi leva.
Samtliga Bro Häradsmän.

1633

Nådiga, Ädla och välborna Herrar samtliga Sveriges Rikes Råd, E: N: och Herrligheter vår ödmjuka benägna underdåniga hörsamma tjänst alltid gärna bevisa skola.

Nådiga Ädla och välborna Herrar vi fattiga män som bygga och boendes är i Bro härad, är ödmjukeligen bönfällandes att E: H:ter vele nådeligen och gunsteligen anse och upptage vår nödklagan, att vi fattiga kronans undersåtar, är boendes uti ett stråk väg mellan Stockholm och Västerås med gästning, skjutsning och fortzler mycket framför andra dagligen besvärade, och icke

mer än 17 hela skattekrone- och frälsemantal, varde och förutan saltpeter och djurgårdshjälpen, tungade, ändock vi ingen timmerskog äga, för 9 mark byggningshjälp att framkomma låta till Slangviks sågkvarn för var mark 1 sågstock, vilket kostar oss till det ringaste var stock en daler, utan lika med andra till Stockholm att utgöra 6 lass hjälpved. Så och uti vår bästa andtid, med vår hjälp måste övergiva vår höand, och på kronans äng högöra och inbärga det hö där faller, etc vilket allt detta förenämnde oss fattiga män och kronans undersåtar, att utstå med faller övermåttan besvärligt och omöjligt därmed kunne bestående bliva.

Är vi förty uppå det ödmjukaste bönfallandes och förmodandes E: N:des och H:ters Nådige, gunstige betänkande, lindring och beföring, uppå det ej fattiga män kunna bliva vid hemmen, E: N:des och H:ters Nådige och gunstige svar, härpå uti all ödmjukhet, förmodandes etc. Vi finnes E: N:des och Herrligheter samt Sveriges Krona alltid trogna och välvilliga och hörsamma undersåtar. Detta bekräfta vi under vårt Herres Signet den 14 februari år 1633.
(Sigill).

Efter vi fattige män särdeles mycket vore betungade och våra öker fördärvade av den stora koppar och penning forzler som föras och skickas ifrån Kopparberget och Säter, åt Stockholm, så oss där med omöjligt, såsom förbemält är att kunna bliva vid hemmanen behållna, Därför är vi ödmjukligen bönfallandes, att de nådiga och välborne herrar vele så förordna, att samma koppar måtte skeppas med båt ifrån Västerås och Enköping åt Stockholm.

Stormäktigaste allernådigaste Konung E:er Kongl: Maj:ts ödmjuka och underdåniga undersåtar och gemene mans besvär uti Bro Härad., etc

- 1) Besväre vi oss fattiga undersåtar och skattebönder över de nya dräng- och ökdagsverken som nästföljanden Riksdag oss blevo pålagde, med vilka besvär vi fattiga undersåtar icke kunna utstå, eller våra hemman besitta, och Kronans vanliga räntor årligen betala, med mindre vi förbemälte dagsverken av Kongl Maj:ts gunst och nådeligen icke bliva förskonte.
- 2) Foga vi fattiga män och undersåtar E.K.M:t ödmjukligen och underdånigen förnimma, varför en gruvlig stor oförrätt oss fattiga gemene män, av våra husbönder tillfogat bleve, uti enär vi hava stått i Ratta (Rote ?) och knekt för våra hemman till kronan levererat, kommer då husbonden andra gången och tvingar att giva sig så många pengar såsom vi tillförne hava givit knekten, alldärföre ödmjukligens bönfallandes, till vår nådiga överhet Hans Kongl Maj:t vele detta nådgunsteligen anse och ej fattiga män för samma utskylder och knektpengar kunde bliva fria och omolesterade.
- 3) Ödmjukeligen och underdånigen påminna vi vår nådiga överhet, som i nästföljande Riksdag lovade gunstligen vilja lindra de små skattehemmanen, som utstå lika med de stora hemmanen uti alla ovissa persedlar och nu denna tiden är det ovisst snart mera än de visa. Allt därföre bönfälla vi E.K.M:t vår nådiga Konung ödmjukligen om en nådig hjälp och förskoning.
- 4) Begärde vi ödmjukeligen av E:s Kongl Maj:t att emedan uti vår landsort är stort mangel efter skog och ingen skog snart finns, E. Konl Maj:t ville efterlåta oss att giva en billig penning för byggningshjälp, emedan det är oss mäktigt besvärligt att utgiva så många lass ved, E:K:M:t av gunst och nåde tackes efterlåta oss att bliva vid den ordning såsom uti Sal. Konungens tid varit haver, nämligen: 9 mark silvermynt för hela byggningshjälp. Vi fattiga undersåtar förvänta E:K:Maj:ts gunstiga resolution etc.

Datum Bro den 29 april 1654.

Ödmjukeligen och underdånigen bönfällande till E:K:M:t vår nådiga överhet, att ovanskrivet:

punkter kunde oss fattiga undersåtar till godo njuta etc.

E:s K: M:ts

ödmjuka och troplicktiga undersåtar den stund vi leva. (Sigill)

Stormäktigste Drottning Allernådigste Furstinna och Fröken etc.

Eders Kongl Maj:t foge vi fattige undersåtar och skattedragare, uti Bro Härad här i Uppland, i största ödmjuk- och underdånighet tillkänna den svåra last som oss fattiga undersåtar, igenom många åtskilliga pålagor och utgifter övergår; enkannerligen emedan oss fattiga undersåtar allt hit till Stockholm framföra den Byggningshjälpen som både uti pengar nämligen en daler 6 öre gott mynt och ved N. åtta lass av vart helgårdshemman fordras, item de 4 lass hjälpved som förutan, årliga skatteveden 4 lass (vilka vi intet omröre) i lika måtto av vart helt mantal utgörs. Varföre är till E.K.Maj:t vi fattiga undersåtar i underdånighet bönfälla, E.K.Maj:t, av infödd gunst och mildhet, tackes oss uppå samma Byggningshjälp och hjälpe veden, med någon lindring och lisa benåda.

Sedan ock alldenstund de många och odrägliga skjutsfärder, som oss fattiga få kronobönder uti ovan bemälte Bro Härad påligger, oss icke litet plåga och besvära, där igenom våra ök, var med vi åkern bruka och annat mera nödigt arbete driva skulle, så alldeles bliva utarmade, att vi därigenom, till hemman och dess ägors skötsel, stor skada lida. Ty är i lika måtto till E.K.Maj:t vår underdånige och ödmjuka bön, E.K.Maj:t av gunst och nåd, vår nöd och åliggande behjärta och där å se ville, att mest alla uti ovanbenämnda härad, försvarar och befrias under frälse, och vi däremot ganska få är som skjutsfärderna uppehålla skola; och ville fördenskulle E. K.Maj:t gunstligen oss den höga nåden vederfara låta, att de av frälse som antingen under frihetsmilen eller utan ligga, måtte var tredje skjutsfärd emot oss skatte och krono vedertaga: Där igenom vi fattiga kronoundersåtar någorlunda kunna bliva vid makt, och E.K.Maj:t förmedlat våra hemmans idkeliga bruk, den rättighet hinna och mäktat utgöra, som vi plicktiga och skyldiga äro. Och varder Gud allsmäktig sådan hög nåd E.K.Maj:t visserligen belönades: förvänta här på i underdånighet ett gunstigt svar; Och förblive

E.K.Maj:ts Underdånige och plicktskyldige undersåtar den stund vi leva.

Samtliga krono och skatte allmoge i Bro Härad. (Sigill)

Inlevererat Stockholm den 10 oktober 1660. Bro Härad i Uppland.

Stormäktigste Konung allernådigaste Furste och Herre.

Eders Kongl Maj:ts troplicktige undersåtar och gemene man uti Bro Härad, är förorsakade följande besvär punkter uti allsom störste underdånighet att fördraga, såsom

- 1) Hava vi uti 6 års tid, alltsedan det danska krig började, måst stort besvär av allehanda krigsfolk utstå, som till danska gränsen för rest hava, är ock ett litet härad, allenast av 4 små socknar, uti vilka många säterier äro. Vi begär därför underdånigast att med skjutsfärdspengar såsom och utskrivning förskonade bliva, på det häradet igenom sådana besvär som de tillända icke utmattat och öde bliva.
- 2) Emedan Gud den allrahögste oss frid och rolighet förlänt har, ty begär vi underdånigast att med krigshjälpen förskonade bliva.
- 3) Ehuru stort besvär vi utstå måste efter detta härad så nära Stockholm ligger, dock kunde vi ingen manfolkshjälp bekomma, efter drängarna sig därtill försvarskarlar bliva.
- 4) Vi tolvmän som i Häradsnämnd sitta, måste esomoftast på ting och syner så ordinarie som extra ordinarie för resa och vårt arbete nedlägga. Begär därför underdånigast det vi var måtte därför för

utskrivningen en dräng fri njuta i fall vi icke förskonade bliva, utan själva måste för hemman svara, såsom och detta vi måtte något av härads saköres tertial för vårt omak bekomma, uti denne med övriga vår underdåniga begäran vi Eders Kongl Maj:ts allernådigast Resolution avbida och städse förbliva. Eder Kongl Maj:ts troplicktige tjänare och undersåtar gemene man uti Bro härad. (Sigill).

1668

Stormäktigaste allernådigaste Konung.

Eders Kongl Maj:ts underdånigaste undersåtar i Bro härad, anhålla och bönfälla allerunderdånigast det Eders Kongl Maj:t av sin högbepriseliga mildhet och barmhärtighet emot oss sina fattiga skattedragare, allernådigast behagade på dessa våra följande gravamina och besvär resolvera.

1) Andrage vi så nu som vid välförledne riksdag i allsomstörsta underdånighet den stora nöd och besvär som det ovanbemälte lilla härad underkastat är, i ty att härigenom löper en stor stråkväg, och där jämte är drygare än halva häradet dels lagde till säterier, ladugårdar, och under rå och rör, dels eljest donerade, och än dagligen avkortas; så att den ringa allmogen som då överbliver och under tunga ligger måste alla sträckningar, så amunitions, som eljest militärens fördzler emottaga. Därtill med graveras allmogen med vägröjande, icke allenast som gammalt och förut varit, utan nya vägars upprättande, och all annor förefallande besvär, som påkomma kan; Varigenom den fattiga allmogen så utarmad bliver, det han näppeligen står till att upprätta; och för den skull i väl överstående riksdag underdånigt anhöll, att det ringa mantal för roteringen kunde frikallas, vilken underdånige anmodan Eders Kongl Maj:t icke alldeles avlog, utan allernådigast resolverades vilja på en lägligare tid här över förklara; lever alltså allmogen ännu i den underdåniga förhoppning Eders Kongl Maj:ts allernådigast täcktes, för slikt betryck allmogen med roteringen eller någon annan utlaga förskona.

2) Anhåller allmogen i underdånighet, det Eders Kongl Maj:t av hög barmhärtighet emot fäderneslandet, allernådigast behagade påtänka medel att avvända det svåra och mycket dyra saltköp, som fäderneslandet helt utarmat, och än alldeles utdöda kan, där sådant icke avböjes.

3) Bönfälla vi i allsomstörsta underdånighet att Eders Kongl Maj:t av Nåd emot oss fattiga undersåtar, allernådigast täcktes där till förhjälpa, det vi efter vanligheten måge våra utlagor få utgöra, icke efter som silvermynt nu gå och gäller, nämligen 3 daler kopparmynt på var daler silvermynt, utan efter silvermyntets förra valör och markgång, nämligen 10 marker kopparmynt på 1 daler silvermynt, anseende det vi nu ej mera än tillförne, för det vi kunna hava att försälja eller vad vi eljest förtjäna, bekomma och åtnjuta. Vi avvakta häröver i underdånighet Kongl Maj:ts allernådigaste resolution, med förblivande Eders Kongl Maj:ts underdån- och troplicktigaste undersåtar i Bro Härad.

Edhers Kongl Maj:tz

Underdån- och troplicktigaste undersåte i Bro Härad

1680.

Stormäktigaste Konung Allernådigaste Herre.

Inför Eders Kongl Maj:t vår allernådigaste Konung och Herre, nödgas vi dess troskyldigaste undersåtare och menige man av Bro härad i Uppland, vår åliggande besvär och nödtorfter härmed allerunderdånigast föredraga, och därvid dess allernådigaste hjälp och resolution implorera.

1) Är detta vårt härad, som mången väl bekant är, ett ganska litet härad, bestående allenast av fyra små socknar; därest dock många frihetshemman av säteri, rå och rörs, ladugårdar och andra frihets hemman finns, så att vi som den allmänna tungan underkastade är och draga måste, är fast få, och

bliver bördan så mycket svår och odrägligare, som härigenom faller en stor allmän landsväg där av vi med dagliga skjuts- och hållhästar för de resande besväras, och således hemma våre egna sysslor tillbakasättas måste, jämväl ofta våra öker och dragare stor skada lida: därtill med nu i dessa förflutna fast besvärliga krigstider av Durchmarscher av och an så mycket mera beplägade, som både vi magasin utgöra och inkvartering därtill av de genom sträckande trupper hava måste, och mycket det lidet hava, som vid slike tillfällen de vid vägen bo, övergå plägar, och oss så mycket odrägligare blivit, som vårt lilla härad måste i detta fallet svara emot de större närliggande härader, var av många byar är alldeles ödelagde och av sig komne, och bördan på oss övriga så mycket tyngre, att vi där av är råkade i största armod, oförmåga och elände. Så att var Eders Kongl Maj:t oss sina så högt utarmade och fattiga undersåtar av konungslig hög mildhet och clementz med någon lindring icke behagar upphjälpa, måste vi leva i stadigvarande elände och oförmögenhet; Men som detta lilla härad icke till högre sig vid roteringen bestiger, än till 1½ rota á 20 på rotan, fördriste vi oss i djupaste ödmjukhet underdånigst bida, att Eder Kongl Maj:t allernådigast av sin stora godhet täcktes benåda oss med frihet och förskoning av utskrivning och knekthåld till någon vår upprättelse, och bättre villkor med de andra våra skyldigheter att kunna uthärda, och hoppas i nedersta ödmjukhet sådant varda Eder Kongl Maj:t och kronan icke till någon synnerlig avsaknad.

2) Vill ock hos Eder Kongl Maj:t allerunderdånigst påminna, om Eders Kongl Maj: skulle allernådigst det allgemena till bästa, vilja utse och förordna några medel till Stäksbrons uppbyggande, tagandes sedan Eders Kongl Maj:t till sin uppbörd uti vedergällning och brons underhåll de bropengar efter en möjlig satt taxa falla kunde, varav förmodligen omkostnaden inom kort skulle bliva ersatt, och vara många män, särskilt oss som oftast där över fara, och våra hästar där över leja skola mycket nyttigt och bekvämt, emot det besvär och hinder som med den färjan där brukas, sker, lärer och fuller allmogen i där intill närmast belägna härader sig icke undandraga sådant med några dagsverken att underhjälpa.

3) Är vår underdånigste begäran om vi fattiga undersåtar kunde nådigst njuta lindring på de 18 lass ved byggningshjälp, den där oblikeras antingen i pertzedlar föra och leverera eller efter markgången i nästa köpstad betala, vilket oss faller alldeles odrägligt, och länder till yttersta undergång; Alltså leva i underdånigst förhoppning, att vi måtte få den betala efter kronans förordning med nio mark silvermynt. Häröver vi fattiga undersåtar ett allernådigst svar och resolution förbida och alla våra livsdagar skyldigt leva och förbliva

Eders Kongl Maj:ts Allerunderdånigste och troplicktiga undersåtar
Allmogen och menig man i Bro Härad. (Sigill).

1682.

Stormäktigste Konung Allernådigaste Herre.

Efterskivna gravamina, Eders Kongl Maj:t täckes av hög Kongl Nåd, icke allenast höra, utan ock för samtliga Bro härads allmoge i nåder anse och lindra och med fullmäktige herredagsmannen från Bro och Håbo Härader ärlige och beskedlige dannemannen Erik Andersson i Brunna, Håbo härad, och Yttergran socken, där över en nådig och tröstrick resolution meddela.

1) Såsom Ridderskapet och Adeln vill hava de 6 ök och 12 dräng dagsverken uti brådaste andtider, varigenom vårt arbete alldeles bleve eftersatt, bedjande allt därföre underdån-ödmjukligen att kunna dem undslippa; helst som vi icke åtnjuta den frihet att stå lika med frälse uti rota, eller till ringaste dem efter hand få uträtta, heller efter Kongl Maj:ts förordning och taxa dem med pengar betala.

2) Byggningshjälpen vilken tillförne till slotts och ladugårdars reparation samtycktes, kunde bliva upphäven; helst detta härad är mycket svagt av skog; och vi i det stället finga samma byggningshjälpved med pengar betala som vi underdån-ödmjukligen begäre till 9 mark av mantalet

förbliva måste.

- 3) Såsom detta härad bliver nu så försvagat att det intet förmå vägarna vid makt hålla, av det att frälsegårdarna bliva mestadels lagde under själva sätesgårdarna, varför vi underdån-ödmjukligen bönfaller Eders Kongl Maj:t allernådigast tillhålla så de nya herrgårdar som de där underlagde gårdar att de jämte oss fattiga skattdragare den reparera och underhålla.
- 4) Såsom detta härad icke stor vedergällning bekommit för den store drabantgästningen som gjordes 1680, ty begäres underdånigst att detta kunde ske.
- 5) Såsom icke allenast kronan till sina inkomster bliver förringat utan ock vi fattiga skattdragare så mycket hårdare med skjutsning och annat bliva besvärade, att det med Adeln bärgar allenast ängen, och där såsom god åker nog är, lägga den och så till äng eller öde, varföre underdån-ödmjukligast begära vi Eders Kongl Maj:t sådant nådigt täcktes icke tillåta.
- 6) Emedan vår resa som oftast är åt Stockholm, och vägen löper år Stäkets bro, vilken alldeles förfallen är ty faller oss allt för svårt att alltid söka färjan, varföre ödmjukligen vi bönfalle, Eders Kongl Maj:t täcktes så laga att hon bliver reparerad allmogens och landet till stor nytta och gagn.
- 7) Såsom Eders Kongl Maj:t nådigast haver behagat oss som till 60 år komna äro för utskrivning frikalla, ty anhålla vi ödmjukligen att också bliva befriade från de 3 daler gubbepengar och 12 öre uti utskrivningskostpengar som, vi vid utskrivningarna tvingade till att utlägga.
- 8) Begär underdånigst att kunna undslippa saltpeterhjälpen, och därhos att saltpetersjudarna måtte förbjudas fri skjuts för sig och sina egna saker vi ödmjukligen bönfalla.
- 9) Bliver vår häradsallmanning emot skog ordiantien illa och oförsvarligen hanterat av en del, att vi det icke kunde beskriva ty de taga nu något på åtskilliga orter som den lyser, och somliga utverka sig höga överhetens brev därpå vilket vi och allra underdånigst omorde, det nådigt korrigerat och rättat bliver.
- 10) Såsom uti vårt härad stort missbruk sker, det mestadels de bästa drängar söka hos herrskapen försvara att man nu näppeligen kan sig bemäktiga en dräng till tjänst, ty begäres underdån-ödmjukligen Eders Kongl Maj:t nådigst täcktes sådant förbjuda och avskaffa.
- 11) Såsom uti Hennes Kongl Maj:ts Drottning Christinas regemente beviljades att giva av var gård 2 riksdaler efter vilkas erlåggnade man för alla skjutsningar gäst- och gångandepengar och gården fri och omollesterat bliva skulle ty anhåller vi i djupaste ödmjukhet, det vi samma privilegium finge njuta till godo. Då Durchmarscher är undandragna vi oss intet, allenast bönfalle i djupaste underdånighet, därvid, omläggning ske måtte, och att militärbetjante måtte vara nöjde med husmanskost och vad bonden kan förmå honom med att accomodera. Och som tågordningen ringa eller intet attenderas och efterlevs, bedja vi allra ödmjukligast den måtte avskaffas.
- 12) Såsom tingsgästningspengarna av detta härad icke förslå till tingsgästningens avbetalning av det till mestparten av gårdarna ligga under själva sätesgårdarnas rå och rör, varföre bönfaller vi i djupaste underdånighet Eder Kongl Maj:t allernådigast ville in...era såväl dem som under rå och rör, som de hemman som intet där under ligga, till att icke erhålla samma gästning.
- 13) Emedan som tolvmännen på åtskilliga orter synnerligen i Bergslagen, åtnjuta en viss lön, förutan det de bekomma av de sakören som falla, och vi däremot icke det ringaste få för vårt omak och tidsspillan där igenom icke heller faller så mycket sakören av detta lilla härad, att vi därav kunde

förnöjas; Ty begärde vi allt som ödmjukast Eders Kongl Maj:t i nåder täcktes deputeras oss en liten viss lön till en vederkänsl för sådant vårt omak, besvär och tidsspillan vid tingsrätterna, och där hos att vi måtte bli fria för oss och våra drängar ifrån utskrivning vi underdånigt begäre.

14) Begäre vi i underdån-ödmjukligen att vi uti mätande vid avrad och tiondens utgörande finga åtnjuta 1664 års riksdagsbeslut, som säger det utan skålande och stoppande ske skola, vilket man dock mycket annorlunda erfara måste att ett stort missbruk förövas.

15) Bönfalle vi i djupaste underdånighet där möjligt vore vi uti gode och ondo år kunde få för tionden nu i härberget giva av skylen en viss summa, som vi allra underdån-ödmjukligast begärt till 2 f:r av skylen bli va måste.

16) För det sista bönfaller vi allerödmjukligast Eder Kongl Maj:t, allernådigast täcktes oss i regard till det att vi så få och försvagade är, av de svåra sträckningar som alltid och stundligen är här igenom häradet från utskrivning frikalla; Varemot vi intill vår dödsstund förbliva

Eders Kongl Maj:ts Underdån-Ödmjuk-och troplicktigaste skattedragare av Bro härad. (Sigill).

1714.

Underdånigt Memorial på de besvär, som Bro härad underdånigt insinuerar.

1) Uti vårt härad giver allmogen 1 öre silvermynt av varje öresland till reservpengar och hjälp till soldatlejo, vilka pengar vi många år utgivet, men aldrig dem till godo njutit, fördenskull är vår allraunderdånigsta anhållan både att undslippa örestalspengarnas vidare erläggande som ock att vederbörande måtte göra redo och räkenskap varest samma pengar äro vägen tagne.

2) Anhålla vi jämväl på det allerunderdånigaste att få Tibble och Håtuna socknar i Uppland oss till hjälp med gästgiveriet Tibble enär kronoskjutsar komma och hända (*i marginalen/bokstäver delvis borta*: remittera till Landshövd att göra sådan Förordning, som kan lända till bemalte Allmoges lisa) eftersom vårt härad består av 4 små socknar och för oss omöjligt är att eljest kunna utstå kronoskjutsen, bönfallandes vi ock härjämte att till oss måste för kronoskjutsen den vi redan gjort och vidare göra varda, (*i marginalen/bokstäver saknas*: påligger Landshövd. liqvidera med allmogen att de framdels får) betalning med reda pengar erläggas eller att samma skjuts måtte uti utlagor oss gottgöras. För den härtills gjorda kronoskjutsen för oss i orten hos vederbörande mycket som oss ej gott gjort blivit.

3) Klagar allmogen som lyder under knektehållet, att enär någon soldat dör och de på ett eller 2 år ej kunna någon karl i stället anskaffa, så måste rotarna 30 daler lönepengar om året utgiva, vilket roten själv bättre behöfde; besvärade sig allmogen jämväl underdånigst, att strax som soldaten fått sin stora soldatlega, så måste de ock till honom hela årslönen giva innan han av gården i fält går, varav tymar ofta skadelig olägenhet, enär soldaten strax därpå dör och de andra, som i stället träder, jämväl sin lön uthava vill, uti vilket såväl som det i näst föregående punkt klagas, Bro härads allmoge underdånig ansökning gör om nådig ändring.

4) Klagar allmogen högeligen däröver att de förledne vinter gävo av varje fem rotar 320 daler kopparmynt till femmänningskarlar, men sedan sett varken pengar eller folk, varför de anhålla underdånigast om nådig hjälp härutinnan av höga överheten, eljest bli va de ruinerade.

5) Beder sig allmogen undan för vidare inkvartering av femmänningsofficerare och dragoner samt dragonofficerare, som de härtills varit besvärade av, och måst näst annan olägenhet låta detta års foder

till deras hästar nästan alldeles åtgå.

6) Hava tolvmännen årligen varit på lagmanstinget här i Stockholm, men aldrig sett en penning till underhåll, vilket faller allt för svårt.

7) Bönfaller vi i synnerhet, att freden måtte för Guds skull befrämjas. Härpå avvaktas ett nådigt svar och utslag.

8) Begär vi få slippa giva regementsvis någon penninghjälp till dem, som förlora sina soldater.

Förblivande vi in i dödsstunden Eders Maj:ts allerunderdånigaste undersåtar och troplicktigaste skattedragare samteliga allmogen av Bro härad och på deras vägnar
Hans Staffansson.

Stormäktigaste Allernådigaste Drottning.

För Eders Kongl Maj:ts höga tron nedlägga dess trogna undersåtar, allmogen uti Bro härad, sin allra underdånigaste och trognaste välönskan till Eders Kongl Maj:ts lyckliga ankomst till den Kongl Regeringen, önskandes allmogen, att Eders Kongl Maj:ts Regemente måtte bliva av Gud välsignat med en ständig lycksalighet, att gudsfuktan måtte än mera och mera uti vår K: Fädernesland grönskas, undersåtarna från våld och oförrätt befrias, och gör allmogen så mycket mera den goda förtröstan till den allsmäktige och gode Guden, att deras bön av honom i nåder lärer höras, eftersom sådant länder till Guds lov och pris, och Eders Kongl Maj:ts samt rikets välgång, havandes den store Guden redan bevisat sitt underliga nådatecken, emot alla detta landets innebyggare, att han ingivit Eders Kongl Maj:t den goda och kristliga tanken, att Eders Kongl Maj:t haver behagat förklara sig vilja med riksens råds råde, styra dess rike och undersåtar, för vilken höga Kongl mildhet och nåd, allmogen underdånigst tackar Eders Kongl Maj:t, och lärer visserligen Eders Kongl Maj:ts nåd och mildhet bliva utspritt och prisat över hela världen.

Hos Hennes Kongl Maj:t anhåller allmogen allerunderdånigast, att Hennes Kongl Maj:t av ett kristligt hjärta och till förhindrande av vidare blodsutgjutelse, täcktes söka att återbringa freden uti vårt K: Fädernesland havandes Gudi klagat, det långvariga kriget förorsakat, Svea Riket allmoge en alltför stor jämmer och elände, och där Gud behagar Hennes Kongl Maj:t med lycklig fred välsigna, vore önskeligt, att Hennes Kongl Maj:t täcktes lätta landet ifrån den svåra och stora militien, som nu är inrättad. Allmogen beklagar sig högeligen, över de stora svårigheter, som den lider av militiebetjänarna vid inkvarteringarna, ity bonden och hans hjon ej allenast bleve drivna utur deras egna stugor, dem militärbetjänarna intaga, och där en eller 2 av dem hava invisning eller polett på hemmanet, är de inte nöjda därmed, att de bekomma inkvartering, utan taga hästar, barn, tjänare, bröder och släktingar med sig, så att bonden bliver tvungen taga emot 10 á 12 personer, av vilka bonden bliver högeligen besvärad. Anhållandes allmogen i lika underdånighet, att hennes Kongl Maj:t ville vara så nådig, och befria allmogen från vidare inkvartering av militären, och var det inte vid dessa svåra krigstider skulle kunna ske, att Hennes Kongl Maj:t täcktes befalla, det alla inkvarterade militärbetjänter, för deras exebitantier och oförrätt de föröva mot allmogen måtte få stå under landsrätt, till följe av 1678 års Kongl Förordning om inkvartering, daterat i Halmstad, och intet allmogen vara skyldig vid krigsrätten klagat över den oförrätt dem tillfogad bliver.

Vidare hos Hennes Kongl Maj:t anhåller allmogen uti underdånighet, att lag och rätt må bliva på landet, på samma sätt skipad, som fordom varit, till följe av Sveriges beskrivna lag och rättegångsordinantien av år 1614, så att häradshövdingarna måge få dess jurisdiktioner igen, och sättas i deras förras villkor och förmån, den de av urminnes tider haft, emedan de nya domstolarna äro

till gravation både för riksens stat, såsom ock för de tingssökande, vilka nu förorsakas göra större omkostnad, både vid stämningars uttagande, domslösen och resor, nu som förr varit, att allmogen obesvärade, måtte få njuta så många tjänstehjon på deras hemman och gårdar, som legohjonsordningen av år 1686 innehåller, och intet som här till skett, endaste bonden och drängen bliva med våld tagna och skrivna till knektar, varigenom åkerbruket och lantmannarbetet blivit försummat, samt hemman ödelagt.

Dessutan anhåller och allmogen underdånigst, att Hennes Maj:t täcktes förordna och stadga en viss taxa på legofolkets lön, emedan de nu för tiden allt för obilligt den stegra, att allmogen måtte i vart härad och socken få hava och behålla vissa gärningsmän fria från skrivningar.

Att inte allmogen måtte påläggas sälja deras varor, såsom spannmål, kreatur och hö efter en viss taxa, där icke likaledes bliver pålagt, att borgerskapets varor i städerna bliva till visst pris taxerade, emedan allmogen i övrigt fall, skall allför mycket komma att lida, där borgerskapet, efter eget behag skulle få stegra deras varor, men lantmannen påläggas sälja sitt gods efter taxa.

Anhåller allmogen, att de som fattiga äro, och intet mera förråd hava på spannmål, än nödvändigt och knappt till deras underhåll och föda tarvas, samt till vårutsädet behöves, måtte förbliva förskont, att utgiva de 5 tunnor påbudna spannmålet av hemmanet, emedan de då skulle nödgas skaffa och köpa sin från städerna spannmål igen till deras nödort, för dubbelt högre värde, än den bliver gottgjort vid spannmålens utgörande.

Är och allmogens underdåniga begäran och ansökning, att bliva förskonat utgiva till soldaten var år pengar till nya släpekläder, emedan 1) soldaten väl kan bruka och betjäna sig av en ny släpeklädning uti 3 år, 2) det och nu gemenligen sker, att soldaten, när han har bekommit ny släpeklädning det ena året, så brukar han samma klädning till tredje året, men icke dess mindre påbördar han rotebonden årligen giva honom pengar för släpekläderna, vilka soldaten sticker i sin pung och intet till klädernas anskaffande använder. 3) är vadmalet och godset så dyrt, att rotarna inte mäktat med, vart år köpa nya kläder till soldaten. 4) och huruväl till följe av förra Kongl Förordningen är stadgat, att soldaten borde emot släpeklädernas åtnjutande av rotebönderna, arbeta hos sin rote, hellre än hos någon annan, men så undandrager dock soldaten sig alldeles arbete hos bönderna, fast han bekommer kläder, och hellre gör arbete hos främmande folk.

Klagar allmogen, att i brist på skiljemynt, skola de komma ofta att mista skjutspengar, besynnerligen när en del militära betjänter resa, vilka när bonden intet haver att giva lösa pengar tillbaka, på mynttecknen, så behålla de alla skjutspengarna, fastän de besvara bondens häst med mycket större last och svårare foror, än som Förordningen av år 1664 innehåller, och när allmogen nekar vilja föra sådana svåra körslor, så bliva de överfallna med hugg och slag.

Såsom en stor brist och avgång förspörjes vara skedd uti den norska expeditionen på ordinarie Upplands Infanteri Regemente, och rotebonden intet haver att tillgå något manskap, varmed de denna bristen ersätta kunna, emedan de inga drängar äga på hemmanen, utan de äro alla skrivna till soldater,

så att endaste bonden är allenast till karlhjälps kvarlämnad, så är allmogens underdåniga undersökning, det Eders Kongl Maj:t ville behjerta allmogens usla tillstånd, och till befrielse ifrån vidare landets ödesmål, där endaste bonden skulle tagas till knekt, efterlåta att soldaterna av de inkompleta oständiga regementerna, måtte få tagas och sättas i de avgångna soldaternas ställe vid ordinarie Upplands Regemente. Bedjandes i lika underdånighet allmogen, att få njuta det kontrakt till goda, som är upprättat uti Högsaligaste Konung Carl den elftes tid om soldathållande, Hans Maj:t såsom och allmogen emellan. Förbliva till vår dödsstund

Eders Kongl Maj:ts vår allernådigaste Drottningens allraunderdånigast och troplicktigaste

undersåtar uppå Bro härads uti Uppland allmogens vägnar
Hans Staphansson i Bärge.

Håbo och Bro härads protokoll den 11 juli 1723.

Stormäktigaste Allernådigaste Konung.

För Eders Kongl Maj:ts Höga Kungl Tron, nedlägger Håbo och Bro Häraders uti Uppland samtliga krono- och skatteallmoge, deras allerunderdånigaste böneskrift, bedjandes allerunderdånigaste, det Eder Kongl Maj:t täcktes låta deras besvär sig föreläsa, och allernådigaste resolution meddela.

1) Anhåller allmogen att få slippa betala accisen för dess spannmål vid insändandet till Stockholm, emedan denna accisens avgift, länder allmogen till stor och odräglig tunga, ity att sedan allmogen varit uti första utgiften, och förlaget till accisens betalande, och begär den igen av borgaren och köparen, nekas fuller sådant intet, dock avkortar borgaren och köparen, som eljest efter Kongl Maj:ts Förordningar borde betala accisen, så mycket uti själva köpet av spannmålen som emot accisen svarar så att bonden och lantmannen på detta sättet haver gravation av accisens erläggande, men borgaren haver av denna avgift ingen känning.

2) Är ock allmogens underdåniga begäran, att de socknar, som än intet undfått tillstånd att betala viss kronotiondeavgift, måtte bliva taxerad till viss summa årligen uti god och ond tid efter hemmanets storlek och godhet uti åkern och utsädet, och lärer förmodligen sådan viss tiondeavgift lända, såväl Kongl Maj:t och kronan som lantmannen till större nytta och säkerhet än eljest, ty då kunde publicum alltid göra sig en visshet och säkerhet, om dess kronotiondeinkomst. Lantmannen och bonden, när de visste hur mycket de årligen, måste utgiva, kunde samma avgift riktigt sig avbördä. Då och betages allt underslev, som en del obetänkte sexmän och tionderäknare samt otrogne av allmogen här till brukat, då de sökt fördölja riktigheten av säden och årsgrödan, varmed de bedrivit otrohet och sederat sina samveten. Och medan denna allmogens ansökning, tillförende vid förra riksdagarna varit anhängit gjord, och av Kongl Maj:t till Höglövlige Kongl Kammar Kollegi betänkande lämnad, så lärer utan tvivel, Högbemälte Kollegium redan givit dess utlåtelse, så att allmogen uti underdånighet förmodar bekomma ett nådigt utslag uti denne dess begäran och ansökning.

3) Emedan som Kongl Gästgivarordningarna, pålägga gästgivarne, att hålla sadlar, kärror, vagnar och slädar vid gästgivaregårdarna, till den resandes fortskaffande. Varpå gästgivarne åtnjuta åtskilliga förmåner, så väl med gästgivaregårdarnas nyttjande, som krögeriets hållande, så begär allmogen underdånigast, att vid hållskjutsen intet vidare bliva betungade än att de på deras hålldagar hålla och skaffa riktiga hästar och selar, men med vagnars kärrors och slädars anskaffande, vilja allmogen intet betungas, emedan de därmedelst skulle aldeles bliva boslitne och oförmögne till åkdon, och deras hemmans bruk, skolandes ofta skett, att när någon av allmogens skjutsdrängar haft skodda vagnar, kärror och slädar med sig till gästgivaregården och skjutsat resande, och i närmaste gästgivaregården intet funnit res- och åkdon att byta med, har de resande tagit och farit med sådana resdon, så att allmogen, intet vidare fått igen dem.

4) Understår allmogen i underdånighet att påminna, om en ny tjänstehjonsordning, varuti må förordnas, hur stor dräng- och piglönen må vara samt hur mycket kläder en husbonde bör giva årligen till tjänstehjonen.

5) Begär allmogen att de akademi- och danvikshemman, vilka äro av pur krono natur, måtte lika med alla andra kronohemman svara till kronoskjuts, herredagspengar och andra onera, ty allmogen förväntar, att fastän bemälte kronohemman är till räntan indelte för akademiens avlöningsstat, och Danvikens underhåll, skola dock dessa hemman intet hava ombytt deras natur ifrån krono till frälse, utan alltså tillika med de övriga krono, så väl besparade, som till lands och militiestaten indelade, vara

undergivna lika besvär och tunga.

Ty vad som anbelangar de hemman, som varit av frälse natur, för än den blivit donerade antingen till akademien eller Danviken, skall allmogens mening intet vara att tala om eller göra något inkast emot, att de ju måge otilltalte få behålla de forna förmåner de haft. Skolandes utav åtskilliga Kongl Maj:ts Högst Salig Konung Carl den elftes Förordningar finnas att Hans Maj:t gjort alltid åtskillnad emellan akademiehemman krono och frälse, och lämnat frälse under akademiens eget, men akademiens kronohemmans disposition under Herrar Landshövdingars omvårdnad.

6) Eftersom allmogen blivit pålagde betala till sina rotesoldaters släpkläder, anhåller allmogen att soldaternas förmån Herrar Officerare, må bliva befallt tillhålla soldaterna arbeta hos roten, mot skäligen betalning, i vidrigt fall när bönderna begära hjälp och arbete av sina soldater, få de inte annat än gläfs och löje av dem.

7) Anhålla krono besparade hemmans åbor att de må få njuta lika förmån med krono och nya skatteindelningsbönder, och få tillstånd uti god och ond tid betala sin utlagsspannmål med 3 daler silvermynt tunnan. Men ifall detta intet generaliter skulle låta sig göra, emedan kronan torde behöva till magasinerna sin spannmål in natura, så ansökes underdånigast, att åborna på sådana krono besparade hemman, vilkas ränta bliver donerad, antingen till någon officer under livstid eller det och det året bliver anordnad till lön, antingen åt kronofogdar eller andra kronbetjänter, må få njuta lika förmån med indelningsbönder.

8) Begär allmogen, att dem för deras undfångne försäkringssedlar och mynttecken, må säker och kontant betalning anordnas, i lika måtto, att kontribution må upphävas, emedan den vid sista riksdagen, intet skall varit på länge tid beviljad, än kriget påstod, och Gud Allsmäktig nu nådeligen har förlänt fäderneslandet och riket en önskelig fred. Begärandes och allmogen ett öres landspengar avgiften må upphävas, emedan allmogen av dessa pengar intet skola haft någon nytta.

9) Där någon kronobonde så väl skulle under sina besittningsår, kultivera och bruka, samt bygga kronohemman, att med skäl kunde prövas, det han gjort överbyggnad, anhålles, att han måtte få åtnjuta av kronan betalning för överbyggnad.

10) Allmogen uti gemen, beklaga sig högligen över att de än intet bekommit någon betalning för all den tunga, de måst åren 1719 och 1720 draga, så väl vid svenska som finska regementens inkvartering. Och oansett Kongl Maj:t uti dess allernådigaste inkvarteringsordning av år 1719 den 8 mars i paragraf 11 förordnat, att inkvarteringen av herrar officerarnas löner, borde betalas, så är dock sådant intet efterkommit. Dess utan vid allmogens ödmjuka ansökning, som de gjort hos välborne herrar baron generallöjtnanten och landshövdingen, angående betalningsåtnjutande för inkvarteringen, som åtskilliga herrar officerare njutit hos allmogen, har allmogen av landskontoret bekommit den resolution av den 2 augusti 1711, att herrar officerare böra betala inkvarteringen själva som den åtnjutit. Skolandes under Herr Landshövdingens disposition inga medel varit anordnade, sedan 1716.

Anhållandes nu allmogen att Kongl Maj:t vill vara så nådig att i fall antingen herrar officerare eller någon annan utbekommit medel till inkvarteringarnas avbetalande, befalla att de ofördröjligen erlægga betalningen, och intet ohörsamma Kongl Maj:ts nådiga orders.

11) Eftersom allmogen intet än bekommit betalning för 1715 och 1716 års magasinsgård, begär allmogen allerunderdånigast få veta, om någon anordning till samma årens magasinsgårds avbetalning är av kronans medel gjord, och om någon Kongl Maj:ts betjänt därtill anammat pengar i vilket fall allmogen begär få sin riktiga betalning, och några medellöshet, skulle för riket vara, så att gården ej

utan besvär, kunde av publico betalas, så eftergiver allmogen för allmänna bästas nytta skuld, denna deras fordran, som de hava angående betalning för ovarsagde magasinsgård.

12) Den förordning, som Kongl Maj:t allernådigast utgivit den 8 juli 1720, angående underhåll för tingsrätterna, samt tingsgästningspengarna, erkänna tolvmännen med underdånigaste vörndnad. Dock som nämndens inkomst är ganska ringa, bestigande sig intet till högre summa inberäknade tingsgästningssakörens medel, och frihet uti lagmans och häradshövdingerräntan, än till 10 á 12 daler kopparmynt på varje tolvman och tolvmännen ej allenast måste till ringaste uti 12 ja 14 dagar bevista ordinarie tingen, samt extraordinarie ting, och där sig med hästar på egen omkostnad uppehålla, vilken omkostnad skall bestiga sig över 30 á 40 daler årligen oaktat de tillika med den övriga allmogen, skola vara lika underkastade håll- och kronoskjuts, utom detta skola kronofogdarna (under vilkas lydno nämnden förmenar sig intet böra stå) befalla nämnden följa länsmän och fjärdingsmän omkring landet, när dessa kronobetjänter, antingen skola exekvera domar, kronorester eller göra andra utmätningar, vilka sysslor nämnden, varken skall vara skyldig att göra eller kunna uthärda med. Ty hos Kongl Maj:t uti allradjupaste underdånighet, anhålla häradsnämnden, att Kongl Maj:t allernådigast ville befria dem ifrån sådana hindersamma executions beställningar, och befalla att häradsfogdarna eller dess fogdeskrivare och länsmän, som njuta lön och respengar måste själva göra dessa sysslor och få adjungera sig andra goda edsvurna män av allmogen utom nämnden, att vara den följaktliga och till vittne, vilka goda män årligen kunde ombytas, på det intet att lasten av besväret, måste stadigt stanna hos en och annan, utan alternera hos alla.

13) Bedja Grans sockenbor, att allmogen intet måtte påläggas, bygga flera hus uti prästgården än som gamla Sveriges Lag innehåller, och förr varit vanligt.

14) Att gamla kronoskattebönder måge få njuta den förmån och nåden att få betala deras avradsspannmål, såväl till militären som civil betjante med 3 daler silvermynt tunnan, vilket intet skall lända husbonden, till någon gravation, emedan dess herrar, till vilka räntan är indelt, ändock har 9 mark avans på var tunna. Och i alla fall gamla skatte intet få åtnjuta denna förmån, beklaga de sig, att den mesta delen gå under, besynnerligen enär missväxtår infalla.

15) Begära gamla skatte och kronobönder, som är indelta antingen till herrar officerare, eller civil betjante till lön, att de intet måtte av deras husbönder påbördas att göra alla dagsverken på en tid om året, eller när brådaste andtiden är, utan måge efter handen några var månad få avbörda sig, i vidrigt fall där en skattebonde skall oblikeras, utgöra till herrgården och husbonden alla dagsverken av dess skattehemman uti andtiden om året, bliver skattehemmanet och bonden alldeles öde och fördärvat. Förbliver

Stormäktigaste allernådigaste Kongung Eders Kongl Maj:t
Allerunderdånigaste och troplicktigaste undersåtare på Håbo och Bro häraders allmoges
vägnar
Pär Johansson i Vallå

1747, den 28 april.

Allmogens av krono och skatte uti Håbo och Bro härader i Uppsala hövdingedöme enskilda besvär, som de vid nu instundande riksdag, vilken den 15 nästkommande september: tager sin början, äro sinnade hos Hans Kongl Maj:t i djupaste underdånighet att andraga nämligen:

1) Besvärar sig allmogen underdånigast däröver, att tjänstefolket här i landsorten årligen till stor myckenhet begiva sig till andra orter i synnerhet till Stockholm, och där taga tjänst, att allmogen haver största svårighet, att få nödigt tjänstefolk, vilket som det år ifrån år tilltager, och allmogen

sålendes befruktar, att om därmed vidare skulle få fortfaras, deras arbete och i synnerhet åkerbruket genom en sådan brist på arbets- och tjänstefolk skulle komma att hindras och äntligen avstanna, så är allmogens underdånigaste ansökning, att sådant i tid kunna bliva hämmat, och att tjänstefolket härstädes kunde förbjudas, att begiva sig i tjänst utom länet, såsom flera landsorter tillförne fått fågna sig av en slik Kongl Maj:ts nådiga resolutioen

2) Sedan allmogen i de flesta socknar här i orten numera fått viss tiondesättning, och åtagit sig ett visst tunnetal spannmål, att i ond och god tid i kronotionde betala, finner dock allmogen att det av dem därigenom påsyftade ändamål icke kunnat vinnas, nämligen att de måtte få sin säd efter bekvämligheten och när det dem lägligt faller, införa, utan måste nu lika som tillförne för tertiale tiondens skäl, som prästerskapet tillkommer, känna vid den olägenheten, att låta sin säd på åkern räkna, varav sker, att säden, för det att den icke är räknad, vid hastigt påkommande regn och oväder, måste stå ute, och ofta bliver skämd, vilken likväl kunde efter hand bliva bärgad, om de därmed hade fria händer; Fördenskull och i anseende till allt detta anhåller allmogen underdånigast, det dem i nåder kunde tillåtas, att till prästerskapet även betala årlig viss tionde, nämligen hälften av det tunnetal, som de i var socken sig åtagit att i kronotionde utgiva varigenom allmogen även kunde undslippa den kostnad, att vid prästgårdarna bygga och underhålla tiondelador, som dem i synnerhet på denna skoglösa orten icke till ringa tunga länder.

3) Anhåller allmogen underdånigast, i anseende till den tillstötande missväxt, om någon lindring i contributionerna och kronoutskylderna, i synnerhet att de av allmogens barn, som fastän de fyllt 15 år, likväl äro så små till växten, att de knappt kunna förtjäna födan, kunde njuta någon eftergift vid mantalspengarnas erläggande.

Litslena gästgivargård den 21 juli 1746.

På ovanberörde häraders vägnar (sigill) (sigill) (sigill) Axel Wilh. Östfeldt

Nr 2

Allmogens av krono och skatte uti Håbo och Bro härader i Uppsala hövdingedöme enskilda besvär, som de vid instundande riksdag, vilken den 16 nästkommande september: tager sin början, äro sinnade hos Hans Kongl Maj:t i djupaste underdånighet att andraga, nämligen:

1) Som riksens ständers bevillning till en allmän avgift för år 1748, och de följande åren innehåller, att den ej längre skall vara, än till nästa riksdag; Så anhåller allmogen underdånigast, att de då beviljade extra ordinarie dryga utskylder, såsom åboavgiften av hemmanen samt för skatterättigheter, bevillningen för tjänstefolket, fönsterluftsavgiften, och fjärdeparts förhöjningen på lilla tullen, så väl som löne- och betalningsavgiften och slottshjälpen måge hädanefter upphöra, helst allmogen med svåra och tryckande pålagor ej längre kan uthärda.

2) I lika måtto och av samma orsak anhåller allmogen underdånigast, att den dryga konsumtionsavgift, som för brännvinsbrännande till husbehov vid sista riksdag, blivit dem pålagde, även måtte avstanna.

3) Har allmogen med sin stora skada måst erfara, att den vid sista riksdag pålagde penningavgift ej varit tillräcklig, att hämma tjänstefolkets flyttandet ifrån landet till städerna, varför och till sådan för landet högstskaadelig oseds förekommande allmogen i djupaste underdånighet Kongl Maj:ts nådigaste omprövande underställer, och icke uppsägnings- och flyttningstiden för tjänstefolket å landet, på det sättet kunde ändras, att den förra hädanefter utsättes ifrån den 1 till den 8 maj, och den senare till den 1 juni, varigenom sker, så framt den hitintill vanliga flyttningstiden i städerna bibehålles, att tjänstefolket på landet icke kunna gå utan tjänst ifrån den 1 juni till mickelmässan, utan

att bliva ansedda som lösdrivare, och således all flyttning till städerna förekommas; Varförutan denna ändring haver med sig så väl den förmån, att under hö- och sädesbärgningen, då mycket folk är tillsammans, icke må givas tillfälle, att förföra tjänstefolket med ostadighet, som hitintills skett, som och att de tjänstehjon, som om vintern skola sköta boskapen, må själva få bärga det foder, som de sedermera skola utdela, varvid större aktsamhet och sparsamhet är att förmoda; Vartill kommer att om hösten de, mesta sysslorna både inom och utomhus förefalla, och således ej annat kan än lända lantmannen till stor skada, att då en hel vecka vara utan tjänstefolk, som vid flyttningstiden alltid sker, varemot vid juni månads början, då vårbruket redan är förrättat, och boskpen får släppas ut på bete, någon mera ledighet gives.

4) Anhåller allmogen underdånigast det skjutspengarna för de resande måtte förhöjas åtminstone till 16 öre silvermynt för milen, varigenom lantmannen ändå icke får rätt för den tiden han försummar med hållskjutsen; icke dessmindre torde skjutsen därmedelst mycket minskas, så att hållskjutsen kunde upphöra, och de resande till stor del bruka egna hästar, för vilka gästgivarna alltid borde ha foder i beredskap för billigt pris, och till att hjälpa den omständigheten, kunde de, som till hållskjuts förbundna är, årligen leverera vissa lispund hö jämte havre till gästgivargården, emot en sådan betalning, som gästgivaren av de resande undfår.

5) Bönfaller allmogen underdånigast, att ej någon av de vanliga böndagarna i april månad må utsättas, emedan lantmannen därav alltid hindras i åkerbruket.

6) Är rust- och rotehållarnas underdåniga ansökning, det dem alltid måtte lämnas frihet, att antaga vargeringsmanskap både till häst och fot, dock så att de ej måtte bliva någon skyldighet, att sådant inom viss tid fullgöra, och att slikt manskap ej måtte befrias från kronopengarnas erläggande, samt att därvid ej bliver vidare besvär, än att när rusthållaren eller roten får en karl eller en gosse om 12 å 15 år, den då allenast måtte få inskrivas hos kompanichefen, och det till en eller två för var nummer, vilka vargeringskarlar, om deras tjänst icke så hastigt tarvas, måge äga tillstånd, att sig därifrån utbyta, om de kunna skaffa annan duglig karl i sitt ställe.

7) Emedan allmogen sistlidne vår haft ganska svår känning av den dryga skjuts, som det då kommenderade krigsfolket tillagt blivit; ty anhåller allmogen underdånigast, att vid krigsfolks tågande hädanefter ej må bestås mera skjuts, än efter tågordningen och flera Kongl Maj:ts Nådiga Resolutioner, så framt icke högsta nöden fordrar en hastig marsch, helst sådant ganska mycket betungat landet.

8) Synes billigt, att ståndspersoner på landet ej måtte betungas med större avgifter till Kongl Maj:t och kronan för sina hemmans bruk och tjänstefolk, än bonden, helst de förra icke med mera eftertanke och flit sköta jorden, som snarare förtjänar uppmuntran än betungande.

9) Besvärar sig allmogen i underdånighet däröver, att ehuru väl uti Kongl Maj:ts Nådiga Förordning av den 16 januari 1728 tydligen stadgas, huru höet, som i Stockholm säljes, bör mätas, och all råga på höparmen förbjudas, utan bör parmen, när han i görligaste måtto är full, kunna överst utan hinder täckas och igenslutats; Så skola dock parmmätare så mycket mera fördrista sig, att medelst ganska dryg rågas läggande överträda högstberörde Kongl Förordning, som däri ej några böter finnas utsatta för dem, som däremot bryter; I anseende vartill allmogen underdånigast bönfaller, att slikt olagligt förfarande vid höparmningen genom något ansenligt vites utsättande måtte hämnas.

10) Som Kongl Maj:t ej allenast förklarar Dess nådiga vilja vara, att det avbrända slottet i Uppsala åter bleve uppbyggt, utan ock därtill skänkt en ansenliga summa pengar, samt låtit med byggnaden redan i några år fortfara; Men till dess fullbordande noga dryga utgifter ännu synes fordras; Alltså skulle allmogen gärna önska, det Riksens Högl Ständer därtill gemensamt bidra ville, i synnerhet

som allmogen här i länet ansenligt arbete därpå nedlagt medelst åtskilliga körslor och nödvändiga materialers framskaffande, och sådant till största delen utan betalning.

Grans gästgivaregård den 25 juli 1751.

På ovannämnda häraders vägnar Axel Wilh: Östfeldt, Häradshövding
(Sigill) (Sigill) (Sigill)

Inkom 1751, den 31 oktober.

Stormäktigaste allernådigaste konung.

Kongl Maj:t vill häröver i Nåder hava inhämtat Landshövdingens och Riddarens av Dess Nordstjerne Orden Carl von Groots underdånigaste utlåtande. Stockholm den 5 november 1751.

På nådigaste befallning Gustav Boneauschiöld

Uppvisat i Upplands Landskansli den 19 november 1751.

Inför Eders Kongl Maj:ts Höga Tron, fördristar allmogen i Håbo och Bro härader uti Uppsala län, underdånigst föredraga, huruledes, samma häraders allmänningar från någon tid tillbaka blivit ganska illa medtagen igenom hygge till timmer, gärdsel, stör och vedbrand, härrörande, dels av innevånarnas för tidigt erhållna utsyningar, dels i kraft av 1739 års Kongl förklaring över 1734 års skogsordning; I synnerhet har Håbo härads allmänning, till dess kännbara skada måst ersätta kringgränsande sätesgårdars tarvor, utom det att kungsgården Ekolsund, förleden vinter, utan utsyning, låtit på samma allmänning fälla timmer till en dess krogbyggnad samt så ansenlig myckenhet av gärdsel och stör till åtskilliga dess beteshagars instängande i Trögds härad, ehuru de samma äro närmare belägna allmänningen Hammaren kallad, att 36 karlar hela veckan igenom varit därmed sysselsatta; Härtill räknar man billigt de dryga tarvor som krutsjuderierna även därifrån hämta. Och som denna allmoge, isynnerhet Håbo härads, dymedelst måste se sina hemman, till byggnad och andra oundgänglige tarvor hotade av en så tidig, som ovedersäglig undergång, därest laga och tidig bot ej emellankommer;

Ty bönfaller allmogen därstädes i djupaste underdånighet, det Eder Kongl Maj:t av högst bepriselig ömhet för dess trogna undersåtars vältrevnad, som med rikets sannskyldiga bästa förknippat är, allernådigast tackes låta ställa så nådiga order till vederbörande, att skogsordningen och de flera i det ämnet utgångne hälsosamma författningar, så noga måtte bliva i akt tagna och efterlevande, att den unga och växande skogen alldeles bliver befriad, samt att den övriga, ingen för bekvämlighets skull må understå sig hädanefter en redan så illa medfaren allmänning, efter godtycke ödelägga utan att de, som av allmänningarna oundgängligt hygge betarva, kunde få invisning på flera kringliggande, och således efter tillgång, den ena rädda den andra. Allmogen i häraderna avvaktar häröver i djupaste underdånighet Eders Kongl Maj:ts allernådigaste bönhörelse, och framhärdar med all undersätlig trohet och lydnad

Stormäktigaste allernådigaste Kongung Eders Kongl Maj:ts Allerunderdånigaste och troplicktigaste undersåte Christer Andersson (bomärke) Riksdagsfullmäktige för Håbo och Bro härader i Uppsala län.

Inkom 1751, den 7 december.

Stormäktigaste allernådigaste Kongung.

I rådet föredragit den 30 maj 1752 och bifallit.

Eders Kongl Maj:t, har genom nådig remiss av den 5:te innevarande månad, behagat infordra mitt underdåniga utlåtande, över riksdagsfullmäktigens för Håbo och Bro härader här i länet, Christopher

Anderssons, anförde underdånige besvär, angående berörda häraders allmänningars medfart, genom mångfaldiga de näst förflutne åren därå övade hyggen till timmer, gårdsel, stör och vedbrand, var ibland i synnerhet nämnes, att kungsgården Ekholmsund förleden vinter utan utsyning skall låtit på Håbo härads allmänning, fälla timmer till dess krogbyggnad, samt ansenlig myckenhet av gårdsel och stör, till åtskilliga dess beteshagars instängande i Trögd härad, såsom ock, de dryga bevilningar som krusjuderierna även därå lämnade, med mera.

Vid dessa besvär har, till underdånigst efterlevnad av Eders Kongl Maj:ts Nådigaste befallning, jag följande i underdånighet andraga bort.

Eders Kongl Maj:t tackes av min under den 4 september sistlidne insände underdånige riksdagsberättelse, i nåder inhämta, vad jag, till allmänningarnas befredande i gemen uti detta mig nådigast anförtrodde hövdingedöme, de förflutne åren, medelst kungörelser å predikstolarna, brevväxling med häradshövdingarna, särskilda order utfärdade till krono- och jägarebetjänter, samt skälig jämkning och minskning av de bevilningar på allmänningarna, som ifrån häradsrätten varje år till mig inkommit, åtgjort, denna min skyldiga omsorg, har även sträckt sig till Håbo och Bro häraders allmänningars befredande, men att den, i det avseende, ej varit tillräcklig, stannar förmodligen på häradsbornas eget förvållande, som, genom allt för tidiga ansökningar hos tingsrätterna, berörde deras allmänningar för mycket tillitat, så att de omsider måste bliva uthugna.

Vad eljest det överklagade hygget på Håbo härads allmänning för Ekholmsunds kungsgård beträffar, så är av riksdagsfullmäktige Christopher Andersson, utan grund anført, att sådant skett utan utsyning, ty, sedan Håbo härads tingsrätt, genom utdrag av domboken hållen den 23 januari innevarande år, i anseende till andragna omständigheter, funnit skäligt, att uppå Håbo härads allmänning, till kungsgårdarnas förnödenhet, bevilja tvåhundra lass sådant virke, som till gårdsel och stör klyves och upptäljas kunde, vartill dock gran förnämligast tagas borde, samt etthundra timmerstockar till krogbyggnaden vid berörde kungsgårds bro, så har jag, uppå kamreraren vid Ekholmsunds Christiernins, hos mig gjorda anhållan, under den 30 sistberörda månad, utfärdat min remiss till hovjägmästaren baron Danckwardt, om det i så måtto beviljade virkets behöriga utkrönande och avlåtande ifrån allmänningen.

Av samma beskaffenhet är dock Christopher Anderssons klagan över den ifrån allmänningen avlämnade salpetersjuderiveden, vilket mål redan år 1749 underdånige besvär hos Kongl Maj:t anförde blivit, och varuppå Kongl Maj:t, igenom hit till orten avlåten nådig skrivelse av den 19 februari innevarande år, landshövdingeämbetets göromål därutinnan i nåder täcks gilla och fastställa, som det ock varit av den beskaffenhet, att där salpetersjuderived ifrån Håbo härad blivit vägrad, skulle salpeterkokningen, som den gången varit anställd i Lagunda härad, varest icke någon allmänningsskog är att tillgå, till kronones skada och saknad hava måst avstanna.

Beträffande i övrigt riksdagsfullmäktigens Christopher Anderssons vid slutet av sina besvär gjorde underdånig ansökning, att den på Håbo och Bro härads allmänningar övrig varande unga och växande skogen, alldeles måtte bliva fredad, så skulle det visserligen lända till allmänningarnas bibehållande och upphjälpande i gemen, om Eders Kongl Maj:t, på sätt som jag uti min här framförde återopade riksdagsberättelse, i underdånighet föreslagit och hemställt, täckes i nåder lämna mig fria händer, att ställa de allmänningar i länet, på längre eller kortare tid under förbud för allt hygge, som sådant nödvändigt finnes betarva; Men vad angår Christopher Anderssons därjämte gjorda påstående, att de som oumgängligt hygge tarvade, kunde få invisning på flera kringliggande allmänningar och således efter tillgång den ena rädda den andra, så lär Eders Kongl Maj:t i nåder finna, huruledes ett slikt påstående, är stridande både emot allmänna lagen och skogsordningen, att den ena häradsbon må fika och fara på andras allmänning.

Sjelva besvärskriften följer härjämte tillbaka och jag framhärdar med djupaste vörndnad

Stormäktigaste allernådigaste Konung Eders Kongl Maj:ts

Uppsala landskansli den 21 november 1751.

Under landshövdingens och riddarens av Kongl Maj:ts Nordstjerne orden högvälborne herr

Carl von Groots frånvaro allerunderdånigaste och troplicktigaste tjänare och undersåtare I

Ryman mpria Christ.....

Inkom 1752, den 4 februari.

Utdrag av allmogens uti Håbo och Bro härader i Uppsala Hövdingedöme, underdånige enskilta besvär vid riksdagen 1751.

8) Synes billigt att ståndspersoner på landet ej måtte betungas med större avgifter till Kongl Maj:t och kronan, för sina hemmansbruk och tjänstefolk, än bonden, helst de förre icke kunna hava större avkomst av hemmanen, än de senare, så framt de icke med mera eftertanke och flit sköta jorden, som snarare förtjänar uppmuntran än betungande.

Inkom 1752, den 18 februari.

Utdrag av allmogens uti Håbo och Bro härader i Uppsala hövdingedöme, underdåniga enskilta besvär vid riksdagen 1751.

Kongl Maj:t vill häröver hava i nåder inhämtat överståhållarens samt riddarens och kommandörens av Kongl Maj:ts orden, herr baron Rutger Fuchs underdånige utlåtelse.

Stockholm den 19 februari 1752. På nådigaste befallning Gustav Boneauschiöld.

9) Besvärar sig allmogen i underdånighet däröver, att ehuru väl uti Kongl Maj:ts Nådiga Förordning av den 16 januari 1758 (skall vara 1728) tydiligen stadgas, huru höet, som i Stockholmlm säljes, bör mätas, och all råga på höparmen förbjudas, utan bör parmen, när han i görligaste måtto är full, kunna överst utan hinder täckas och igenslutats; Så skola dock parmmätarna så mycket mer fördrista sig, att medelst ganska dryg rågas läggande överträda högstberörde Kongl Förordning, som däri ej några böter finnas utsatta för den, som däremot bryter; I anseende vartill allmogen underdånigast bönfäller, att slikt olagligt förfarande vid höparmningen genom något ansenligt vites utsättande måtte hämnas.

Lars Jansson ifrån Uppland

Anders Erichsson

Per Erson

Criståfer Andersson

Anders Pärson

Christofer Andersson

Anders Pärson

Pär Anderson

Erick Jansson, riksdagsman

Hans Janson

Anders Matson

Johan Nilsson riksdagsman för Eskilstuna län

And: Pährsson riksdagsfullmäktig för Gri... och Räfsnäs län

Inkom 1752 den 23 april. Inkom den 24 d:o.
Stormäktigaste allernådigaste Kongung.

Efter erhållen Eders Kongl Maj:ts nådigaste remiss av den 19 februari sistlidne på 9:de av allmogens i Håbo och Bro häraders i Uppsala län insinuerade underdånige enskilte besvär rörande det missbruk som av parmmätare här i staden tvärt emot Kongl Förordningen av den 16 januari 1728 skall förövas vid höparmningen medelst för dryg rågas påläggande, vilket allmogen anhåller måtte genom ansenligt vite förekommas, har jag funnit nödigt häröver höra magistraten som med dess yttrande av den 17 hujus under detta dato till mig inkommit, förmäländes att både inspektoren av parmmätarna, jämte samtliga parmmätare i detta ärende varit uti stadens handelskollegio förekallade och allvarligen förmante, att efterleva ed och instruktion samt vid hårt ansvar tillgörande i följe därav, så väl som enligt Kongl Maj:ts nådiga förordnande höparmningen förrätta. Varjämte vad angår det begärda vitet för parmmätare ifall de sig häremot förbryta, magistraten lika med handelskollegio föreslår 40 mark silvermynt, såsom förbudsbrott.

Och medan jag härvid ej något i underdånighet har att påminna eller tillägga, allenast, att som det förnimmes, att stadens innevånare ofta skola klaga, det de vid upphandlingen av hö icke få fullt värde för deras pengar, så är jag av den underdåniga tanken, det kunde vitet, som kommer att utsättas för parmmätare sträcka sig både till säljare och köpare, så att vilkendera av dem genom deras förvållande vid höparmningen för när skedde, parmmätare ett slikt vite borde vara underkastade, som dock det ena med det andra Eders Kongl Maj:ts nådigaste gottfinnande i underdånighet underställas. Framhårdande till dödsstunden

Stormäktigaste allernådigaste Konung Eders Kongl Maj:ts allernådigaste och troplicktigaste undersåte och tjänare Rutger Fuchs
Stockholm den 23 april 1752

Inkommit den 4 dec 1755.

Utdrag av allmogens uti Håbo och Bro härader och Upplands underdåniga enskilda besvär vid riksdagen år 1755.

Kongl Maj:t remitterar i nåder detta till Dess och Rikens Krigskollegii underdåniga utlåtande. Uppå nådigaste befallning C F v Höpken.

Den 17 dec uppläst i Kongl Maj:ts och Rikens Krigskollegie och communiceras med inspektoren välbemälte Olof Grau, som har att skyndsammast med sitt utlåtande häröver inkomma. Ut supra.

Efter befallning Jacob Boberg.

1) Sedan ej allenast de små hemskogar, som på några ställen här i orten funnits, redan för flera år sedan till hemmanens oundgängliga tarvor åtgått, utan att häradsallmanningarna till de skoglösa hemmansbrukarnas nödtorftiga behov blivit uthuggna, dels ock därigenom ganska mycket äro medtagna, att åtskilliga kringliggande skoglösa härader nu i flera år blivit titt som tätt anviste, att hugga och avhämta en myckenhet salpetersjuderived; Så befunne sig nu dessa häraders allmoge i det olyckliga tillstånd att föga någon dugelig timmerstock på allmanningarna är att tillgå, ej heller kunna de ifrån andra ställen få köpa varken byggningsvirke eller gärdsel och stör. Vilken nöd och trångmål allmogen finner för framtiden ej heller kunna förekomma igenom härads allmanningarnas fridlysande, så framt de icke tillika bleve befriedade ifrån allt hygge till publika behov, och i synnerhet från salpetersjuderivedens huggande, vartill den unga uppkommna skogen och timmerämne i deras halva växt tillgripas och nedhuggas, sedan vindfällnen och odugliga träd ej mera är att tillgå. Och som

salpeterstillverkningen de tvenne sista åren även emot förra vanligheten blivit fördubblad, så att där en panna allenast förr varit, äro nu två pannor igång, vartill några hundrade lass ved årligen åtgå, så nödgas allmogen, att hos Hans Kongl Maj:t i djupaste underdånighet anhålla, det salpetersjudningen i denna skoglösa orten antingen måtte alldeles upphöra eller åtminstone den skedda fördubblingen indragas, såsom ock att det ej måtte tillåtas andra härader att ifrån dessa nog uthuggna häradsallmänningar vidare avhämta någon salpetersjuderived, emedan allmogen annars i brist av skog måste bliva fördärvad och hemmanen förfalla i ödesmål.

Christopher Andersson i Råby och Håtuna socken, riksdagsfullmäktig.

Ingivet den 10 april 1761.

Utdrag av Bro och Håbo häraders i Uppland besvär vid riksdagen år 1760.

Föredraget för deras excellencier över allmogens besvär den 28 oktober 1761 och bifölls landshövdingens yttrande.

1) Såsom Bro häradsbor, vid avbärgandet av en i samma härad belägen kungsäng, hitintill ej mera undfått än en daler för ett slätterdagsverke, 18 öre för ett räfsdagsverke och en daler 16 öre kopparmynt för en fora med hö till Stockholm på tre mil; så emedan folkbristen och dyrheten på alla varor tilltagit; ty anhålla hos Kongl Maj:t benämnde häradsbor underdånigast, om någon tillökning av betalningen för deras arbete på kungsängen och körslor därifrån.

Anders Andersson, riksdagsman

Utdrag av Bro och Håbo häraders i Uppland besvär vid riksdagen år 1760.

6) Såsom Bro häradsbor, vid avbärgandet av en i samma härad belägen kungsäng, hitintill ej mera undfått än en daler för ett slätterdagsverke, 18 öre för ett räfsdagsverke och en daler 16 öre kopparmynt för en fora med hö till Stockholm på tre mil; Så emedan folkbristen och dyrheten på alla varor tilltagit; Ty anhålla hos Kongl Maj:t benämnde häradsbor underdånigast, om någon tillökning av betalningen för deras arbete å kungsängen och körslor därifrån.

Anders Andersson, riksdagsman.

Underdånigst yttrande över ovanskrivna häraders enskilda besvär.

Ehuru grundat detta besvär tyckes vara, helst onekligt är, det folkbristen och dyrheten, dessa senare åren, ansenligen tilltagit, samt att en del till kronan eller dess höga rättsinnehavare, måste lösa dess skattedagsverken efter årliga markgångarna, med 3 riksdaler för öke- och 1 daler 16 öre för drängdagsverken, sedan 1735 års ständiga markegång, igenom Eders Kongl Maj:ts påbud av den 15 dec 1756, blivit upphäven, varigenom allmogen även tagit sig anledning, att för kungsängsarbetet söka någon tillökning och mera proportionerad betalning; Dock likväl och emedan ett slikt besvär är dem såsom en skyldighet ålagt, samt betalningen därför, i förra tider, finns utsatt; Ty understår jag mig icke, vid närvarande knappa tillgång på medel, att styrka därhän, det Bro häradsbor, för den inom häradet belägne Korsängens bärgning, måge tillerkännas någon större betalning, än de övriga, som hava dryga besvär, ock ej njuta mer i betalning, i synnerhet Olands häradsbor, vilka slå och köra hö vid Uppsala kungsäng, vartill de hava 3, 4 a 5 mil, och måste sakna ersättning både för deras resekostnad och fler förspillda dagsverken, som vidare vid 4 av deras underdåniga enskilda besvär och sökte lindring, bliver anfört;

Uppsala slott den 28 februari 1761 Jean Georg Lillienberg

Ingivet den 15 januari 1770.

Utdrag av Bro och Håbo häraders allmoges underdånige enskilda besvär vid riksdagen år 1769.

Kongl Maj:t remitterar i nåder detta till Dess och Riksens Kammarkollegie underdåniga utlåtande.

Stockholm den 25 1770. På nådigste befallning P G Ehrencrona

Praes. den 26 januari 1770.

1) Bro härads allmoge anhåller underdånigst, att för arbetet på kungsängen därstädes Korsängen kallad, varav den är, så mycket betungad, efter årliga markegången undfå betalning, vilket synes dem så mycket billigare, som allmogen sina räntedagsverken i pengar efter markegången årligen till kronan betala, men däremot hittills för kungsängsarbetet, ej njutit mera än en daler för ett drängdagsverke, 18 öre för ett räfse dito, 1 daler för ett öke dito och 1 daler 16 öre allt kopparmynt, för ett par hästar med ett lass hö ifrån kungsängen till Stockholm tre mils väg.

Jonas Janson, riksdagsman.

Inkommit den 5 september 1770.

Stormäktigaste allernådigaste Kongung.

Föredraget i Rådet den 18 november 1771, då allmogens ansökning avslogs uppå de av Kollegio anförde skäl.

Över härhos återföljande 1 av allmogens i Bro och Håtuna härad uti Uppsala län, vid sist överståndne riksdag andragna enskilda underdåniga besvär, uti allmogen av Bro härad underdånigst anhållit, att få arbetet på kungsängen, Korsängen kallad, betalt efter årliga markegången, på den grund, att allmogen sina räntedagsverken, då de ej in natura utgå, efter länets årliga markegång erlægga måtte, har Eders Kongl Maj:t, medelst remiss av den 25 januari sistlidne, i nåder täckts anbefalla Kollegium, att med underdånigt utlåtande till Eders Kongl Maj:t inkomma.

Till underdånigst fullgörande härav, får Kollegium alltså i underdånighet yttra sig: Att ehuru väl Eders Kongl Maj:ts befallningshavande i berörde län, vars utlåtande Kollegium i detta mål infortrat, för sin del ansett billigt, det denna allmoge, som ej mindre till Eders Kongl Maj:t och Kronan för dess besparande, än för de på Militien och Landsstaten indelade dagsverken, betala dem efter årligt markegångspris, även däremot varda av Kronan på lika sätt med betalning för nu ifrågavarande dagsverken, för vilka, enligt Kollegie Brev till orten av den 24 januari 1726, allmogen nu icke skall njuta högre betalning, än $10 \frac{2}{3}$ silvermynt för ett slätterdagsverke, och lika mycket för ett öke dito, 6 öre för ett räfsdagsverke, samt för ett lass hö efter 1 par hästar till Stockholm 1 daler 16 öre allt silvermynt;

Dock som enahanda ansökning av berörde allmoge förr detta blivit gjord; Men Eders Kongl Maj:t densamma genom nådig resolution av den 28 oktober 1761, behagat avslå; Och nådigt bifall å förberörde underdåniga anhållan jämväl skulle lända till prejudikat för annan allmoge, att begära detsamma för sina publika arbeten, Eders Kongl Maj:t och Kronan till kännbar gravation; så fördrista Kollegium, för dess del icke, att för ovannämnde Bro härad ålagde dagsverksarbete vid den så kallade Korsängen, någon högre betalning i underdånighet tillstyrka, än densamma förut erhållit, och hittills vanligt varit.

Kollegium framhärda med djupaste vördnad, Aller nådigaste Konung, Eders Kongl Maj:ts allerunderdånigaste och troplicktigaste tjänare och undersåtare Carl Cronstedt.
Philip T Rotlieb, Lindberg, Anders Botin, Daniel Aurell
Stockholm den 6 augusti 1770 / C U Leijonmarck

Inkommit den 11 mars 1789.

Stormäktigaste allernådigaste Konung.

Föredraget i Beredningen den 29 mars 1789 och tillst. enligt in protokollet vartill Kongl Maj:ts samtyckte på Stockholms slott den 6 nästföljande maj.

Exp. med resolution och brev till Lhden (*Landshövdingen ?*).

Som allmogen i Håbo och Bro härad i Uppland som oftast måtte bestrida påkommande durchtåg och kronoskjutsar då andra härad i länet för deras mera avlägsenhet ej kunna uppåddas; Alltså och på det en del innebyggare i länet icke måtte framför de övriga med skjutsningar besväras, utan alla ske lika rätt vågar allmogen i Håbo och Bro härad genom underskrevne deras riksdagsfullmäktig hos Eders Kongl Maj:ts underdånigst anhålla, att en sådan reglering måtte fastställas, att alla härad i länet, turvis deltaga i durchtåg och kronoskjuts, eller att de, som äro så långt bort belägna, att de denna skjuts in natura ej kunna prestera, måtte åläggas med någon billig ersättning förnöja de närmare belägna häradsbor, som deras skjutstur utgjorde.

Med djupaste undersåtlig vördnad och nit framhärda

Stormäktigste allernådigaste Konung Eder Kongl Maj:ts allerunderdånigste och troplicktigste undersåte. Johan Bertilsson.